

Державний вищий навчальний заклад  
«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

Факультет філології

Кафедра журналістики

*Марчук Ганна Іванівна*

Методичний посібник з дисципліни  
«Методика викладання журналістики у вищих навчальних закладах»

Галузь знань                      06 Журналістика

Спеціальність                    061 Журналістика

Івано-Франківськ  
2019

УДК 070(075.8)  
ББК 76.120.7я73

*Рекомендовано до друку Вченою радою Факультету філології  
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет  
імені Василя Стефаника»  
(протокол № 1 від 30 серпня 2019 р.)*

Рецензенти:

**О. М. Холод** – доктор наук із соціальних комунікацій, професор, завідувач кафедри журналістики ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника».

**В. А. Плахта** – заслужений журналіст України, відповідальний секретар Івано-Франківського обласного осередку НСЖУ.

Марчук Г.І. Методичний посібник з дисципліни «Методика викладання журналістики у вищих навчальних закладах» / Ганна Іванівна Марчук. – Івано-Франківськ : ЯРИНА, 2019. – 32 с.

## ЗМІСТ

Розділ 1. Опис навчальної дисципліни.....	4
Розділ 2. Мета та завдання навчальної дисципліни.....	5
Розділ 3. Програма навчальної дисципліни.....	7
Розділ 4. Структура навчальної дисципліни.....	9
Розділ 5. Теми практичних занять.....	10
Розділ 6. Завдання самостійної роботи студентів.....	12
Розділ 7. Завдання для індивідуальних проєктів.....	14
Розділ 8. Глосарій.....	16
Розділ 9. Програмові вимоги до курсу.....	25
Розділ 10. Список рекомендованих джерел та літератури з курсу.....	29

## Розділ 1. Опис навчальної дисципліни

Вимоги вищої школи і вимоги до випускників вищих навчальних закладів України докорінно змінюють навчальні методики викладання фахових журналістикознавчих дисциплін. На сьогоднішній день мета такого курсу може бути сформульована приблизно так: «Навчити студентів застосовувати сучасні технології навчання у вищій школі, основні методи та форми міжособистісної взаємодії».

Останнім часом відомі науковці виступили з цікавими статтями, де здійснюють первісну постановку важливих питань методики журналістської освіти. З одного боку, ця ситуація природна з огляду на молодість і самого журналістикознавства, і журналістської освіти. З іншого боку, саме природною її визнати аж ніяк не можна з огляду на постійні дискусії, що спалахують на кожному семінарі з питань журналістської освіти стосовно того, як, чому і в який спосіб навчати студентів.

У ХХ столітті теорія і методика навчання журналістики розвивалася лише в найбільших центрах журналістської освіти в пострадянських країнах, де нагромаджувався найкращий досвід у цій галузі. Відтоді мало що змінилося на теренах цієї дисципліни. Але з розширенням журналістської освіти методологія наукових досліджень у галузі журналістики та методика навчання журналістики має велике майбутнє і повинна залучити нові сили найбільш досвідчених учених, які мають багатий досвід викладання журналістики, передусім у вищій школі.

Політика курсу передбачає здатність студента творчо застосовувати набуті знання в процесі журналістської діяльності і наукової праці. Під час вивчення курсу студенти поглиблюють набуті в практичній діяльності набуті теоретико-методологічні знання, навчаться аналізувати першоджерела та наукову літературу, зміни в законодавстві з точки зору різноманітних наукових методів і методологій, освоюють основні наукові методи і методології.

## **Розділ 2. Мета та завдання навчальної дисципліни**

**Метою** викладання дисципліни “Методика викладання журналістики у вищих навчальних закладах” є надання магістрам спеціальності «Журналістика» цілісної і логічно-послідовної системи знань про дидактику підготовки фахівців вищої кваліфікації; розкриття концепції, основи теорії, методики і методології викладання фахових дисциплін у системі вищої школи; отримання базових знань структури вищої освіти в Україні у її порівнянні з національними системами вищої освіти у країнах Європи та основними принципами організації навчально-наукового процесу.

**Основними завданнями** вивчення навчальної дисципліни “Методика викладання журналістики” є:

- отримати базові знання структури вищої освіти в Україні у її порівнянні з національними системами вищої освіти у країнах Європи;
- ознайомити з основними принципами організації навчально-наукового процесу за Болонською системою, основними нормативами діяльності вищих навчальних закладів;
- вивчити структуру і змісту галузевих стандартів вищої освіти України з журналістики;
- ознайомити з процесом формування навчальних планів з напрямів і спеціальностей галузі знань "Журналістика";
- вивчити загальні питання методики проведення різних видів аудиторних навчальних занять, організації позааудиторної навчальної діяльності студентів,
- здійснити поточний та підсумковий контроль знань студентів;
- ознайомити з методикою підготовки навчально-методичних та дидактичних матеріалів з фахових дисциплін;
- вдосконалити практичні навички й уміння проводити лекційні та практичні заняття;

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

***знати :***

- предмет і сутність наувідбору, принципи структурування змісту фахової дисципліни у вищій школі;
- міжпредметні зв'язки методики викладання із іншими дисциплінами;
- сучасні інтерактивні методи навчання студентів;
- форми організації навчання студентів;
- норми, критерії оцінювання знань, умінь студентів;
- специфіку застосування новітніх освітніх технологій у вищій школі;
- особливості організаторської, координаційної та управлінської діяльності у вищому навчальному закладі;
- психологічні особистісні якості викладача вищої школи, професійні вимоги до нього.

***вміти:***

- застосовувати в практичній діяльності набуті в практичній діяльності набуті теоретико-методологічні знання;
- підготувати наукову доповідь з проблем методології та організації наукових досліджень
- аналізувати першоджерела та наукову літературу;
- аналізувати зміни в законодавстві з точки зору різноманітних наукових методів і методологій;
- дати порівняльну характеристику основних наукових методів і методологій;
- самостійно виявляти як позитивні моменти так і слабкі сторони в застосовуваних наукових концепціях;
- творчо застосовувати набуті знання в процесі журналістської діяльності і наукової праці.

## **Розділ 3. Програма навчальної дисципліни**

### **3.1.Змістовий модуль 1. Зміст підготовки фахівців**

**Тема 1. Зміст підготовки фахівців. Знання, пізнання, інформація.** Освітньо-кваліфікаційні характеристики, освітньо-професійні програми, засоби діагностики, навчальні плани. Структурно-логічна схема підготовки. Державний стандарт вищої освіти. Навчальний план. Силабус.

**Тема 2. Навчальний графік та науково-методичні комплекси дисципліни.** Навчальний графік. Навчальна програма дисципліни. Робоча навчальна програма дисципліни. Тексти лекцій. Опорний конспект лекцій. Інструктивно - методичні матеріали до семінарських, практичних і лабораторних занять. Індивідуальні семестрові завдання для самостійної роботи студентів. Контрольні завдання до семінарських, практичних і лабораторних занять. Контрольні роботи з дисципліни для перевірки рівня засвоєння студентами навчального матеріалу. Методичні матеріали для студентів з питань самостійного опрацювання

**Тема 3. Організація аудиторної роботи.** Основні види навчальних занять у вищому навчальному закладі: лекції, лабораторні та практичні заняття, індивідуальні заняття, консультації. Інші види навчальних занять.

**3.2. Змістовий модуль 2: Особливості організації індивідуальної та самостійної роботи студентів при вивчення фахових дисциплін.**

**Тема 4. Індивідуальна та самостійна робота.** Орієнтація із лекційно-інформативної на індивідуально-диференційовану, особистісно-орієнтовану форму навчання та на організацію самоосвіти студента. Індивідуальна робота студента. Індивідуальні заняття. Курсова робота, її мета, завдання та обсяг. Етапи проведення курсової роботи. Співвідношення курсової та дипломної роботи. Різновиди дипломних робіт та специфіка їх підготування та захисту. Теоретико-методологічна специфіка підготування та захисту магістерської роботи. Наукові ступені та вчені звання в організації наукових кадрів.

**Тема 5. Контроль успішності та якості знань студента.** Контрольні заходи якості підготовки фахівців в університеті. Види контролю: поточний,

модульний та підсумковий. Семестровий екзамен. Семестровий диференційований залік. Державна атестація студентів. Види рейтингових оцінок. Поточна модульна рейтингова оцінка. Контрольна модульна рейтингова оцінка. Підсумкова семестрова модульна рейтингова оцінка. Екзаменаційна рейтингова оцінка. Залікова рейтингова оцінка.

**Тема 6. Організація роботи викладача.** Робочий час викладача. Види навчальних занять, що входять до навчального навантаження науково-педагогічного працівника. Індивідуальний план викладача. Методична, наукова й організаційна робота викладача.



## Розділ 4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
л		П	ла б	ін д	с.р .	л		П	Лаб	Інд	с.р	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
<b>Модуль 1</b>												
<b>Змістовий модуль 1. Зміст підготовки фахівців.</b>												
<b>Тема 1. Зміст підготовки фахівців.</b>	8	2				6						
<b>Тема 2. Навчальний графік та науково-методичні комплекси дисципліни.</b>	8	4	2			6						
<b>Тема 3. Організація аудиторної роботи.</b>	10	2	2			6						
<b>Разом за змістовим модулем 1</b>	<b>36</b>	<b>6</b>	<b>8</b>			<b>24</b>						
<b>Змістовий модуль 2. Особливості організації індивідуальної та самостійної роботи студентів при вивченні фахових дисциплін.</b>												
<b>Тема 4. Індивідуальна та самостійна робота.</b>	9		4			5						
<b>Тема 5. Контроль успішності та якості знань студента.</b>	7	2				5						
<b>Тема 6. Організація роботи викладача.</b>	9	2	2			5						
<b>Разом за змістовим модулем 2</b>		<b>6</b>	<b>8</b>			<b>28</b>						
<b>Усього годин</b>	<b>90</b>	<b>6</b>	<b>8</b>			<b>50</b>						
<b>Модуль 2</b>												
<b>ІНДЗ</b>			-	-		<b>10</b>			-	-	-	
<b>Усього годин</b>						<b>60</b>						

## Розділ 5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	<p><b>Тема 1. Зміст підготовки фахівців.</b> Знання, пізнання, інформація. Освітньо-кваліфікаційні характеристики, освітньо-професійні програми, засоби діагностики, навчальні плани. Структурно-логічна схема підготовки. Державний стандарт вищої освіти. Навчальний план. Силабус.</p>	2
2	<p><b>Навчальний графік та науково-методичні комплекси дисципліни.</b> Підготовка навчальної програми дисципліни. Робоча навчальна програма дисципліни. Тексти лекцій. Опорний конспект лекцій. Інструктивно - методичні матеріали до семінарських, практичних і лабораторних занять. Індивідуальні семестрові завдання для самостійної роботи студентів. Контрольні завдання до семінарських, практичних і лабораторних занять. Контрольні роботи з дисципліни для перевірки рівня засвоєння студентами навчального матеріалу. Методичні матеріали для студентів з питань самостійного опрацювання.</p>	4
3	<p><b>Тема 3. Організація аудиторної роботи.</b> Основні види навчальних занять у вищому навчальному закладі: лекції, лабораторні та практичні заняття, індивідуальні заняття, консультації. Інші види навчальних занять.</p>	2
4	<p><b>Тема 4. Індивідуальна та самостійна робота.</b> Орієнтація із лекційно-інформативної на</p>	4

	індивідуально-диференційовану, особистісно-орієнтовану форму навчання та на організацію самоосвіти студента. Індивідуальна робота студента. Індивідуальні заняття. Курсова робота, її мета, завдання та обсяг. Етапи проведення курсової роботи. Співвідношення курсової та дипломної роботи. Різновиди дипломних робіт та специфіка їх підготування та захисту. Теоретико-методологічна специфіка підготування та захисту магістерської роботи . Наукові ступені та вчені звання в організації наукових кадрів.	
5	<b>Тема 5. Контроль успішності та якості знань студента.</b> Контрольні заходи якості підготовки фахівців в університеті. Види контролю: поточний, модульний та підсумковий. Семестровий екзамен. Семестровий диференційований залік. Державна атестація студентів. Види рейтингових оцінок. Поточна модульна рейтингова оцінка. Контрольна модульна рейтингова оцінка. Підсумкова семестрова модульна рейтингова оцінка. Екзаменаційна рейтингова оцінка. Залікова рейтингова оцінка.	2
6	<b>Тема 6. Організація роботи викладача.</b> Робочий час викладача. Види навчальних занять, що входять до навчального навантаження науково-педагогічного працівника. Індивідуальний план викладача. Методична, наукова й організаційна робота викладача	2
	<b>Разом</b>	<b>18</b>

## Розділ 6. Завдання самостійної роботи студентів

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Основні напрями сучасних наукових досліджень у сфері технічних наук в Україні.	4
2	Методи і моделі наукового пояснення.	6
3	Класифікація наукових теорій.	2
4	Методи і функції розуміння. Методи передбачення, пророцтва і прогнозування. Методи дослідження технічних систем.	4
5	Самоорганізація і еволюція систем.	6
6	Розробка програми та плану дослідження.	2
7	Постановка цілі та завдань дослідження. Вибір предмета і об'єкта дослідження.	4
8	Логічний аналіз основних понять. Формулювання і обґрунтування дослідження. Наукова ідея. Принципи, закони, категорії.	4
9	Процес наукових досліджень та його характеристики. Стадії наукових досліджень: організаційна, дослідна, узагальнення, апробація і реалізація результатів дослідження.	4
10	Методологія наукового пошуку і обґрунтування його результатів.	2
11	Організація науки і підготовка наукових кадрів: наукові установи та організації; наукові кадри;	2

	вчені ступені та їх здобуття; аспірантура, докторантура.	
12	Методика наукового дослідження: методичні прийоми та процедури наукових досліджень (інвентаризація, контрольні заміри, вибіркові спостереження, суцільні спостереження, експертизи, інформаційне моделювання, дослідження документів).	2
13	Поняття авторського права та наукове дослідження.	4
14	Підготовка наукових кадрів у сучасній Україні.	2
15	Бібліотека, її основні відділи.	4
16	Перспективний план наукового дослідження.	4
17	Форми та методи роботи з книгою у процесі наукового дослідження.	4
	<b>Разом</b>	<b>60</b>

## **Розділ 7. Завдання для індивідуальних проєктів**

1. Надайте загальну характеристику змісту підготовки фахівця за спеціальністю «Журналістика»
2. Здійсніть аналіз навчального плану освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» за спеціальністю
3. Здійсніть аналіз навчального плану освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» за спеціальністю «Журналістика»
4. Здійсніть аналіз навчального плану освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» за спеціальністю «Журналістика»
5. Охарактеризуйте структуру і зміст робочої програми з дисципліни «Жанри журналістики»
6. Охарактеризуйте структуру і зміст робочої програми з дисципліни «Вступ до журналістики»
7. Охарактеризуйте структуру і зміст робочої програми з дисципліни «Видавнича справа».
8. Охарактеризуйте структуру і зміст робочої програми з дисципліни «Теорія масової інформації» ( або за власним вибором).
9. Розробіть структуру і зміст лекції з дисципліни «Реклама і зв'язки з громадськістю».
10. Розробіть структуру і зміст лабораторного заняття з дисципліни «Історія журналістики».
11. Розробіть структуру і зміст самостійних занять з дисципліни «Історія журналістики».
12. Розробіть структуру і зміст лекції з дисципліни «Історія журналістики».
13. Розробіть структуру і зміст практичного заняття з дисципліни «Історія журналістики».
14. Розробіть структуру і зміст самостійних занять з дисципліни «Історія журналістики».
15. Розробіть структуру і зміст лекції з дисципліни «Історія журналістики».

16. Розробіть структуру і зміст лабораторного заняття з дисципліни «Історія журналістики».

17. Розробіть структуру і зміст самостійних занять з дисципліни «Історія журналістики».

18. Розробіть структуру і зміст лекції з дисципліни «...» (за вибором студента).

19. Розробіть структуру і зміст лабораторного заняття з дисципліни «...» (за вибором студента).

20. Розробіть структуру і зміст самостійних занять з дисципліни «...» (за вибором студента).

## Розділ 8. Глосарій

**Вибірка** – це репрезентативна частка генеральної сукупності. Нерепрезентативна частка, якою б великою вона не була, не годиться для дослідження, оскільки не дає можливості узагальнення.

Оскільки вибірка не дає тої точної інформації, яку дала б уся генеральна сукупність, у дослідження закладається потенційна помилка.

Вибірки є репрезентативні і нерепрезентативні. *Репрезентативні* вибірки визначаються за математичними правилами (і дозволяють обчислити похибку). *Нерепрезентативні* не визначаються математично. У виборі вибірки мають вагу такі чинники, як призначення дослідження, співвідношення ціна-якість, часові рамки, прийнятність помилок. Завжди краще використовувати репрезентативну вибірку, коли результати будуть узагальнюватися або ж коли дослідження має підтвердити або спростувати певну гіпотезу.

**Нерепрезентативні вибірки:** готова (зручна) – група студентів або випадкові перехожі, волонтерська – опитування на новинних сайтах, цільова – особи які відповідають певним вимогам (реклама), квотована – підбирається відповідно до вже відомої частки у населенні (наприклад, власників авто)

**Репрезентативні вибірки:** випадкова – кожен член групи має шанс бути обраним, приклад - таблиця випадкових чисел (плюси такої вибірки: легкодоступна репрезентативна група, класифікаційна помилка неможлива; мінуси: має бути складений список населення; дорожча за інші процедура), систематична випадкова вибірка – обирається кожен  $n$ -ий член групи через так званий „інтервал вибірки”; акуратність цієї вибірки залежить від адекватності переліку членів населення; проблема з періодичністю (плюси: легша та



акуратніша процедура відбору, недорога процедура; мінус: має бути складений список населення; періодичність), стратифікована вибірка – з адекватним представництвом підвибірки (стать, вік, рівень доходів тощо); може бути пропорційною та непропорційною (плюси: гарантована репрезентативність, можливість порівняння; мінуси: дорога та тривала процедура, може бути важко знайти вибірку), кластерна вибірка – робиться у групах або категоріях; наприклад, у певній місцевості (плюси: тільки частина населення має бути пронумерована, економія коштів; мінуси: можливі помилки семплінгу, кластери можуть бути нерепрезентативні, кожен об'єкт має бути приписаний до певного кластера)

**Контент-аналіз** – це систематична процедура, метою якої є об'єктивний аналіз змісту будь-якого тексту.

Винахідниками та лідерами контент-аналізу небезпідставно вважають американців, проте насправді вперше контент-аналіз було застосовано у 1640 році у Швеції. Там, під час дискусії з офіційним лютеранством, теологи порівняли апокрифічну збірку релігійних гімнів „Пісні Сіону” з гімнами офіційної церкви та підрахували кількість основних релігійних ідей та їх висвітлення (позитивне, негативне чи реальне).

На американському континенті формалізований аналіз тексту вперше застосував Дж.Спід, котрий 1893 року опублікував статтю „Чи дають тепер газети новини?” – це був результат контент-аналізу недільних випусків нью-йоркських газет за 1881-1883 роки. Спід виміряв обсяг матеріалів за кожною темою у дюймах і порівняв результати. Виявилось, що газети стали приділяти більше уваги пліткам та скандалам, але менше – літературі, політиці та релігії.

Новітня історія контент-аналізу бере свій початок у роки Другої світової війни, коли розвідка союзників відстежувала число та тип популярних пісень, які пускали в ефір європейські радіостанції. Таким

чином робилися висновки про переміщення та концентрацію війська на континенті. На тихоокеанському театрі воєнних дій відстежували радіокомунікацію між Японією та її військовими базами на різних островах. Збільшення обсягу комунікації вказували на те, що японці планують операцію в даному районі Тихого океану.

Тоді ж, у 1940-х, контент-аналіз почали використовувати для визначення автентичності історичних документів. Дослідники рахували певні слова у тих документах певного автора, чия автентичність була доведена, та порівнювали їх кількість із сумнівними документами. Контент-аналіз також застосовувався для вивчення пропаганди.

Вже наприкінці 1960-х контент-аналіз став методологією, найбільш поширеною у магістерських роботах, які захищали в американських університетах, - і дотепер залишається найулюбленішою методологією медіа-дослідників у США.

Популярність контент-аналізу ґрунтується на тому, що цей метод дозволяє виміряти людську поведінку (якщо вважати, що вербальна поведінка є її формою). На відміну від опитувань контент-аналіз вимірює не те, що люди говорять, що зробили чи зробилять, а те що вони справді зробили.

*Методологія контент-аналізу:*

- Сформулювати дослідницьке питання або гіпотезу
- Запропонувати оперативний термін
- Визначити генеральну сукупність
- Обрати вибірку
- Обрати одиницю вимірювання
- Створити категорії (систему класифікації)
- Встановити систему вимірювання
- Тренування кодувальників та проведення пілотного дослідження
- Кодування контенту відповідно до встановлених термінів

- Проаналізувати зібрані дані
- Інтерпретація результатів (висновки)

*Поради для контент-аналітиків:* застосовуйте історичний та порівняльний підходи (тільки таким чином можна досягнути перспективи дослідження), будьте обережні з оперативними термінами (що таке насильство?), бірайте адекватні одиниці вимірювання, будьте обережні з кодуванням (конкретизуйте терміни), вимірюйте тільки явний контент (а не „прихований”)

### **Експеримент**

Щоденні експерименти проводить кожен: наприклад, як ми шукаємо ефективні ліки від застуди? Якщо нам не допомагає один засіб, ми пробуємо інший. Однак, ми не пробуємо одночасно кілька, щоб визначити найдієвіший. Експеримент – спостереження за явищем у контрольованих умовах.

*Переваги:* сильний емпіричний доказ існування ефекту (причинно-наслідкових зв'язків), контроль, вартість, можливість повторення (реплікації).

*Вади:* штучність, перебільшення причинно-наслідкових зв'язків, етичні проблеми, упередження експериментатора, обмежений масштаб.

*Мета експерименту:*

- Продемонструвати, що щось є правдою
- Визначити правильність гіпотези або теорії
- Спробувати знайти нову інформацію

*Методологія (структура експерименту):*

- Вибрати умови (лабораторні або польові)
- Скласти план дослідження
- Провести пілотне дослідження
- Поділ на експериментальну та контрольну групи
- Претест

- Маніпуляція
  - Експеримент: до експериментальної групи застосовується незалежна змінна. До контрольної групи маніпуляція не застосовується.
  - Посттест
  - Аналіз та інтепретація результатів
- Контроль за чистотою експерименту:*
- Рандомізація (призначення об'єктів дослідження до різних груп)
  - Парування (призначення до різних груп за певною ознакою)
  - Введення додаткової змінної

**Крос-секційні** дослідження передбачають одномоментний збір даних.

**Лонгітюдні** дослідження передбачають збір даних на різних часових етапах.

*Типи лонгітюдних досліджень:* Трендові дослідження – вивчення різних груп населення у різний час (наприклад, опитування під час президентської кампанії). Аналіз когорт – груп осіб, об'єднаних певною характеристикою (як-от, рік народження). Панельні дослідження – вивчення тої самої групи населення у різний час.

**Коментар** (від лат. *commentarium* - нотатки, пояснення, тлумачення) - роз'яснювальні або критичні міркування чи витлумачення певних подій і фактів громадського, наукового, культурного життя. Коментар пояснює зміст певної події, політичного чи історичного документа, незрозумілі місця літературного чи публіцистичного твору. У журналістиці поняття "коментар" має два значення: широке і вузьке. У широкому значенні "коментар" - це стрижень аналітичної журналістики, її головна складова частина й

сутність. Тут існує правило: факти недоторкані - коментарі вільні. Журналіст особливо сумлінно, об'єктивно й вичерпно повинен викладати факти, але цілком вільний у коментарях до них і ні перед чим, окрім своєї совісті, не відповідає за них. У вузькому значенні слова "коментар" - це окремий жанр у жанрологічній системі журналістики, який передбачає роз'яснення для читачів, слухачів чи глядачів матеріалу чи фактів, представлених в органах масової інформації. Як правило, він подається під заголовками: "Наш коментар", "Від редакції", у радіо- й телепередачах починається словами: "Коментар програми".

При всій вагомості в журналістиці інформаційних жанрів поважного читача все ж вабить аналітика, неможлива без коментаря, бо він самотужки часто буває неспроможний розібратися в змісті фактів і зорієнтуватися в складному сучасному потокові інформації, що надходить до нього через канали масової комунікації.

**Огляд літератури** . Мета: продемонструвати, що ви знайомі з та розумієте джерела у вашій сфері, продемонструвати готовність до роботи над власним проектом, основа та натхнення для вашого проекту, зв'язок з попередніми дослідженнями, перевірка, чи є ваша робота новим внеском у вашій сфері, визначення основних концепцій, надає моделі структури та методології (але не для копіювання!)

*Уникайте:*

- плагіату (навмисної або випадкової крадіжки чужих думок)
- повторення чужих оглядів
- включення джерел, які ви не читали або лиш дуже поверхово проглянули
- включення багатьох ненаукових джерел
- цитування цитувань – знайдіть оригінал!
- витрачання часу на „контекст”
- включення джерел, які не мають стосунку до вашої теми

- надмірного цитування – синтезуйте!
- згадування інтерпретаторів – читайте класиків!
- хронологічного способу організації тексту
- надмірного використання інтернет-джерел

*Використовуйте:*

- академічний стиль: не забувайте про тематичні речення, повторюйте основні ідеї, не забувайте про підзаголовки

*Документування процесу пошуку літератури:*

- використовуйте бібліографічні картки або програми

*Як читати наукові статті?*

- зверніть увагу на заголовок та структуру статті
- знайдіть дослідницьке питання та аргументацію важливості роботи
- вивчіть огляд літератури (джерела, цитати)
- вивчіть методологію та семплінг
- ознайомтесь з результатами: яким чином представлені дані?
- якісне чи кількісне дослідження?
- вивчіть висновки: чи відсилають вони до огляду літератури?
- прогляньте бібліографію

**Концепція** – абстрактна ідея, що є результатом узагальнення та підсумовування спостережень. Це може бути „стіл”, „нервово виснаження” тощо. У медіа-дослідженні це може бути „використання медіа”, „довжина повідомлення”, „читабельність”. Концепції полегшують дослідження, об’єднуючи окремі характеристики, об’єкти або людей у ширші категорії, а також полегшують спілкування між дослідниками.

**Конструкція** – це концепція, яка має три особливості. По-перше, це комбінація концепцій; по-друге, через її абстрактність конструкцію

важко побачити; і по-третє, зазвичай конструкція має значення лиш у контексті певного дослідження. Прикладом може бути конструкція „авторитаризм” на позначення певного типу особистості у медіа-дослідженнях: вона поєднує такі концепції, як „цинізм”, „забобонність” тощо, її неможливо побачити, її може виявити лиш тест.

Ідея **вимірювання** проста – дослідник нумерує (дає числові характеристики) події, об’єкти чи якості відповідно до правил. Вияви вимірювання ми бачимо всюди: „їй 5 років, ціни зросли на 5%” і т.д. У медіа-дослідженнях часом трапляються випадки, коли виміряти певний феномен дуже важко (як-от „переконливість теленовин”).

Рівні вимірювання:

- Номінальний – у цьому випадку всі категорії рівні (наприклад, політичні погляди людини - "демократи", "республіканці", "інші");
- Ординальний – від меншого до більшого (нижчий, середній, вищий клас);
- Інтервальний – ординальний з рівними проміжками (як-от температура);
- Пропорційний – інтервальний з певною нулевою точкою.

На номінальному рівні завжди вимірюються дискретні змінні. На ординальному – переважно дискретні. На інтервальному та пропорційному – як ті, так і інші.

**Шкала** – це складне множинне вимірювання змінної. За приклад можна навести шкалу Лікерта (типовий її приклад: абсолютно згоден, згоден, не визначився, незгоден, абсолютно не згоден) або семантичне диференціювання, за допомогою якого вимірюється значення певного явища для особи (упереджений ... .. неупереджений; у цьому випадку треба поставити позначку, яка має відповідати позиції респондента).

*Надійність та валідність дослідження:* Дослідження надійне, якщо його повторення дає той самий результат. Валідне дослідження вимірює те, що насправді повинне вимірювати.



## Розділ 9. Програмові вимоги із курсу

1. Організація навчального процесу у вищій школі, його структура.
2. Освітні інноваційні технології в системі вищої школи України.
3. Концепція підготовки фахівців спеціальності «Журналістика» галузі «Журналістика».
4. Проблеми формування новітнього наукового мислення майбутнього фахівця спеціальності «Журналістика».
5. Професійно-кваліфікаційна модель магістра спеціальності «Журналістика» галузі «Журналістика».
6. Підходи до відбору змісту фахової дисципліни у вищій школі.
7. Особливості побудови навчальних планів та програм фахових дисциплін в вищій школі.
8. Лекція – одна з провідних форм навчання у вищій школі.
9. Види лекцій, їх структура, загальні вимоги до проведення лекційних занять.
10. Слабкі та сильні сторони лекційних занять при викладанні фахових дисциплін, вимоги та рекомендації щодо їх проведення.
11. Лабораторні та практичні заняття у вищій школі.
12. Умови ефективності проведення лабораторних та практичних занять з фахових дисциплін.
13. Типи практичних занять, критерії аналізу їхньої організації.
14. Педагогічне консультування при викладанні фахових дисциплін в вищій школі.
15. Використання інтерактивних форм і методів навчання при викладанні фахових дисциплін в вищій школі.
16. Застосування активних методів навчання з фахових дисциплін в вищій школі.
17. Розвиток критичного та творчого мислення студентів при викладанні фахових дисциплін в вищій школі.
18. Особливості та умови ефективної організації самостійної роботи студентів при викладанні фахових дисциплін в вищій школі.

19. Система контролю в навчальному процесі вищої школи.
20. Педагогічна етика та такт викладача вищої школи.
21. Навчально-методичний комплекс дисципліни (НМКД) та його складові.
22. Освітньо-професійна програма (ОПП) підготовки бакалавра спеціальності «Журналістика».
23. Освітньо-професійна характеристика (ОПХ) бакалавра спеціальності «Журналістика».
24. Засоби діагностики (ЗД) бакалавра спеціальності «Журналістика».
25. Навчальний план бакалавра спеціальності «Журналістика», його структура і порядок реалізації.
26. Освітньо-професійна програма (ОПП) підготовки магістра спеціальності «Журналістика».
27. Освітньо-професійна характеристика (ОПХ) магістра спеціальності «Журналістика».
28. Засоби діагностики (ЗД) магістра спеціальності «Журналістика».
29. Навчальний план магістра спеціальності, його структура і порядок реалізації.
30. Освітньо-професійна програма (ОПП) підготовки магістра спеціальності.
31. Освітньо-професійна характеристика (ОПХ) магістра спеціальності «Журналістика».
32. Засоби діагностики (ЗД) магістра спеціальності «Журналістика».
33. Навчальний план магістра спеціальності «Журналістика», його структура і порядок реалізації.
34. Графік навчального процесу, його роль і порядок складання.
35. Робоча програма фахової дисципліни. та її складові.
36. Порядок розробки робочої програми фахової дисципліни.
37. Тематичний план, його зміст і порядок затвердження.
38. Основні функції та принципи організації моніторингу якості знань, умінь, навичок при викладанні фахових дисциплін в вищій школі.

39. Види і форми організації перевірки студентів.
40. Кредитно-модульна система оцінювання студентів у вищій школі.
41. Застосування методів науково-педагогічного дослідження у вищій школі.
42. Критерії оцінювання якості проведення іспитів і заліків.
43. Мета і завдання курсової та дипломної робіт.
44. Структура курсової та дипломної робіт. Вимоги до оформлення курсових і дипломних робіт.
45. Організація роботи студента над курсовою та дипломною роботами.
46. Мета і завдання самостійної роботи студентів.
47. Форми самостійної роботи студентів.
48. Управління самостійною роботою студентів в ході вивчення фахової дисципліни.
49. Індивідуалізація самостійної роботи студентів.
50. Науково-дослідна робота студентів та її завдання.
51. Форми науково-дослідної роботи студентів.
52. Організація науково-дослідної роботи студентів у вищому навчальному закладі.
53. Роль викладача вищої школи в якісній підготовці майбутніх фахівців спеціальності «Журналістика».

## Розділ 10. Список рекомендованих джерел та літератури з курсу

1. Алексюк А.М. Педагогіка вищої освіти в Україні: Історія, Теорія: Підручник.– К.:Либідь, 2008.– 560 с.
2. Артемова Л. В. Педагогіка і методика вищої школи: інтерактивні технології в курсах навчальних дисциплін [Текст] : навч.-метод. посіб. / Л. В. Артемова. – К. : Кондор, 2008. – 272 с.
3. Барбашова І.А Дидактика: навч. посібник для ст-тів ВНЗ / І.А. Барбашова.– 2-е видання. – Донецьк: Ландон-XXI, 2011. – 228с.
4. Барбашова І.А Загальні основи педагогіки: навч. посібник для ст-тів ВНЗ /І.А. Барбашова. – 2-е видання. – Донецьк: Ландон-XXI, 2011. – 126с.
5. Білоус В. Т. Основи організації та методики викладання у вищій школі: Навчально-методичний посібник / В. Т. Білоус, Л. І. Горюнова, А. В. Цимбалюк, С. Я. Цимбалюк. – Ірпінь: Академія ДПС України, 2001. –146 с.
6. Бондар В. Дидактика: підручник для студентів вищих навчальних закладів.- К.: Либідь, 2005.- 252
7. Бордовская Н.В. Педагогика: Учебник для вузов /Н.В.Бордовская, А.А.Реан. – СПб: Питер, 2000.– 304 с.
8. Вишневський О І. Теоретичні основи сучасної української педагогіки : навч. посіб. / О. І. Вишневський . - Вид. 3-є, доопрац. і допов. - К. : Знання, 2008. – 568с.
9. Вітвицька, С. С. Основи педагогіки вищої школи : навч. посіб. / С.С.Вітвицька. - К. : Центр навчальної л-ри, 2003. - 320 с.
10. Вітвицька, С С. Практикум з педагогіки вищої школи : навч. посіб. / С.С. Вітвицька. - К. : Центр навчальної л-ри, 2005. - 398 с .
11. Застосування телекомунікаційних засобів у навчальному процесі (психолого-педагогічні аспекти): навчально-методичний посібник / авт.кол.; за ред. М.Л. Смульсон. – К.: Педагогічна думка, 2008. - 256 с.

12. Здоровега В. Підготовка журналістів: погляди збоку і зсередини / Володимир Здоровега // Збірник праць кафедри української преси. – Львів, 2000. – Вип. 3. – С. 94-101.
13. Зеленський К.В. Рейтинг як форма індивідуального підходу до всебічного розвитку особистості / К.В.Зеленський, В.І.Козак, О.В.Синишин; /Нові технології навчання.-К.-2011.-Вип. 30.– С. 166-170
14. Законодавство України про працю : Збірник законодавчих та нормативних актів / Упоряд. М. І. Камлик.- К.: Атіка, 2014. – 944 с
15. Загальноєвропейський простір вищої освіти — досягнення цілей: Комюніке конференції міністрів країн Європи, відповідальних за сферу вищої освіти, м. Берген, 19—20 травня 2005 р. // Освіта України.— № 50. — 2005. — С. 5. — 2 лип. 2005.
16. Згуровський М. Основні завдання вищої освіти України щодо реалізації принципів Болонського процесу та забезпечення вимог сфери праці // Вища школа: наук.-практ. вид. — 2004. — № 5—6. — С. 54—61.
17. Кайданова Л. Г., Мнушко З.М. Модульна технологія навчання. Навч.-метод. посібник.- Харків.: Золоті сторінки, 2012.- 83 с.
18. Калашник Н. Б. Використання інноваційних технологій у вищій школі (на прикладі викладання дисципліни «Журналістське розслідування») / Н. Б. Калашник [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://archive.nbuv.gov.ua/portal/natural/vkhnu/Soc\\_kom/2012\\_1027/content/kalashnyk.pdf](http://archive.nbuv.gov.ua/portal/natural/vkhnu/Soc_kom/2012_1027/content/kalashnyk.pdf) – 12.10.16
19. Кудіна В. В. Педагогіка вищої школи / В. В. Кудіна, М. І. Соловей, Є. С. Спіцин. – 2-ге вид., допов. і переробл. – К.: Ленвіт, 2007. – 194 с.
20. Кузьмінський А. І. Педагогіка вищої школи. Навчальний посібник.- К.:Знання., 2005.- 485 с.
21. Лозниця В. С. Психологія і педагогіка: основні положення [Текст] : навч. пос. / В. С. Лозниця. – К. : ЕксОб, 2001. – 304 с.

22. Максимюк С.П. Педагогіка: навч. посібник / С.П. Максимюк. – К.: Кондор, 2009. – 670с.
23. Малафіїк, І. В. Дидактика : навч. посіб. / І. В. Малафіїк. - К. : Кондор, 2005.- 400 с.
24. Мартиненко С. М. Загальна педагогіка (Авторизований доступ) [Текст]: Навч. посіб. / С. М. Мартиненко, Л. Л. Хоружа. – К. : МАУП, 2002. – 176 с.
25. Методичні рекомендації щодо структури, змісту та обсягів підручників і навчальних посібників для вищих навч. закладів і порядок надання навчальній літературі грифів Міністерства Освіти і Науки України [Текст] / Відпов. за вип. Кривошея А.Н. – К. : Знання, 2008. – 16 с.
26. Мистецтво бути викладачем: Практ. посіб. / А. Брінклі, Б. Десанте, М. Флегм та ін. За ред. О.І. Сидоренка. – К.: Навчально-методичний центр „Консорціум із удосконалення менеджмент-освіти в Україні”.– 2013.–148 с.
27. Михайлин І. Л. Журналістська освіта і наука : підручник / І. Л. Михайлин. – Суми : Університетська книга, 2009. – 336 с.
28. Михайличенко О. В. Методика викладання суспільних дисциплін у вищій школі: навчальний посібник / О. В. Михайличенко. – Суми: СумДПУ, 2009. – 122 с.
29. Мойсеюк Н. Педагогіка [Текст] : навч. посіб. / Н. Мойсеюк. – 5-е вид., доп. і перероб. – К. : ВАТ Білоцерківська книжкова фабрика, 2007. – 656 с.
30. Нагаєв В. М. Методика викладання у вищій школі. Навчальний посібник. - К.: ЧП, 2007. - 211 с.
31. Нові технології навчання: наук.-метод. зб. - вип. 61 / Ін-т інновац. технологій і змісту освіти МОН України; редкол.: О.П. Гребельник, Я.Я. Болюбаш, І.А. Шелест та ін. – К., 2010. – 185с
32. Орлова І. Педагогіка в інформаційному суспільстві [Текст] / І. Орлова // Освіта України. – 2008. – № 15.- 22 лютого. – С. 4.

33. Ортинський В Л. Педагогіка вищої школи : навч. посібник / В. Л. Ортинський ; М-во освіти і науки України, Львівський держ. ун-т внутрішніх справ. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 472 С.
34. Пальчевський С. С. Педагогіка [Текст] : навч. посіб. / С. С. Пальчевський. – К. : Каравела, 2007. – 576 с.
35. Педагогіка вищої школи [Текст] : Навчальний посібник / З.Н.Курлянд. – 3-є вид., перероб., доп. – К. : Знання, 2007. – 495 с.
36. Педагогіка вищої школи: Навч. посіб. / З. Н. Курлянд, Р. І. Хмелюк, А. В. Семенова та ін.; За ред. З. Н. Курлянд. – К.: Знання, 2005. – 399 с.
37. Пермяков О. А. Педагогіка [Текст] : навч. посіб. / О. А. Пермяков, В. В. Морозов. – 2-ге вид., випр. і доп. – К. : Знання, 2010. – 171 с.
38. П'ять гріхів української журналістики// Режим доступу:  
[http://texty.org.ua/pg/article/editorial/read/57937/Pjat\\_grihiv\\_ukrajinskoji\\_zhurnalistyky\\_Chomu\\_nashi\\_media](http://texty.org.ua/pg/article/editorial/read/57937/Pjat_grihiv_ukrajinskoji_zhurnalistyky_Chomu_nashi_media)
39. Рожнова А. Тенденції та перспективні шляхи професійної підготовки майбутніх журналістів у ВНЗ / Рожнова А./Вісник педагогічної майстерності. - 2014 . - С.296-298
40. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи [Текст] : навч. посіб. / М. М. Фіцула. – 2-ге вид., доп. – К. : Академвидав, 2010.
41. Ягупов В. В. Педагогіка [Текст] : навч. посіб. / В. В. Ягупов. – К. : Либідь, 2003. – 560 с.
42. Ярощук Л.Г. Основи педагогічних вимірювань та моніторингу якості освіти: Навчальний посібник. – Луцьк, 2014. – 308 с.

Державний вищий навчальний заклад  
«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»  
Факультет філології  
Кафедра журналістики

Навчально-методичне видання

**МАРЧУК ГАННА ІВАНІВНА,**  
кандидат філологічних наук, професор кафедри журналістики  
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет  
імені Василя Стефаника»

МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК З ДИСЦИПЛІНИ «МЕТОДИКА  
ВИКЛАДАННЯ ЖУРНАЛІСТИКИ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ  
ЗАКЛАДАХ»

ДЛЯ СТУДЕНТІВ  
СПЕЦІАЛЬНОСТІ 061 «ЖУРНАЛІСТИКА»

В авторській редакції